

DOPİNG İÇİN KULLANILAN MADDELER

Prof. Dr. ALİ BİLGİLİ

DOPİNG

Doping = bir yarışa girecek olan veya giren insan veya hayvanlarda (at, köpek, deve vb) yarış hızı ya da gücünün artırılması; ama, belirtilen durumları yavaşlatmak veya azaltmak da bu tanımın kapsamına girer.

O halde, doping herhangi bir yarış hayvanında yarıştaki *süratini*, *dayanma gücü veya kuvvetini*, *cesaretini ve davranış veya hareketini etkilemek ya da değiştirmek* için bir maddenin kullanılması olarak tanımlanabilir; bunun için kullanılan maddeler de doping maddesi olarak bilinir.

DOPİNG

Yarışa girmiş ve yapılan testlerle bu maddelerin veya ana metabolitlerinin varlığı ortaya konulmuşsa, bunların doping yaptıkları kabul edilir.

Ama, yarıştan belli bir süre öncesine kadar hayvanlarda herhangi bir ilaç serbestçe kullanılabilir; önceden yasal olarak belirlenmiş bu süre sınırlarına (yarıştan önce Türkiye'de 8 gün, İngiltere'de 72 saat, Amerika'da çeşitli eyaletlerde 24-48 saat, Hong-Kong'ta 7 gün) gelindiğinde, bu şekilde yapılacak uygulamalar da durdurulmalıdır.

Doping çeşitleri

- Yarıştaki kötü amaç, kazanmak ise bu **ileri doping**;
- Rakip hayvanın yarıştaki performansının azaltılması için ise bu **geri doping** diye bilinir.
- Hastalık hallerinin (ağrı, topallık, solunum sistemi rahatsızlığı gibi) bastırılması için ilaç kullanılıyorsa bu **tedavisel doping**;
- Bilmeyerek yapılan sağaltım veya yemlerden kaynaklanan durum ise **rastlantısal doping** diye bilinir.

Yarış hayvanlarında kullanılması yasak maddeler

Vücuttaki sistemlerden birisine veya birçoğuna etkiyen maddeler	Aşılar (lisanslı olanlar hariç)
	Hormonal sistem (anabolik maddeler de dahil)
	Kalp-damar sistemi
	Kan sistemi
	Kas-iskelet sistemi
	Sindirim sistemi
	Sinir sistemi
	Solunum sistemi
	Üreme sistemi
	Üriner sistem
Maskeleyici maddeler	pH ayarlayıcıları İdrar söktürücüler Ağrı kesici-ateş düşürücüler Yerel anestezipler Kas gevşeticiler Probenesid gibi
İç salgılar ve sentetik çeşitleri	Enzimler, yerel hormonlar gibi

A. Yarış gücünü artıranlar

- A1. MSS'ni uyarıcılar.
- A2. Narkotik ağrı kesiciler.
- A3. Narkotik olmayan ağrı kesiciler: Ağrı kesici, ateş düşürücü ve yangı önleyici etkileri olan bu maddeler yalnız haricen merhem, krem, jel ve losyon ve yerel olarak doku içi veya eklem içi uygulama tarzında kullanılmasına izin verilmelidir.
- A4. Yerel anestezipler: Haricen uygulanma şartıyla bu maddelerin yerel ağrıların yatıştırılması, giderilmesi ve hareket kısıtlamasının ortadan kaldırılmasında kullanılmasına izin verilmelidir.
- A5. Anabolik maddeler.
- A6. Vitamin ve mineraller.
- A7. Sempatomimetikler.
- A8. Sempatolitikler.
- A9. Parasempatolitikler.
- A10. Otonomik gangliyonları uyarıcılar.
- A11. Hormonlar.
 - A11.1. Dişilik ve erkeklik hormonları.
 - A11.2. Adrenal steroidler: Bu grupta bulunan hormonlardan glukokortikoidlerin güçlü yangı önleyici ve ağrı kesici etkileri olması sebebiyle, sadece haricen kullanıma uygun müstahzarlar (merhem krem, jel, losyon gibi) ile yerel olarak doku içi veya eklem içi kullanıma izni verilmelidir.
 - A11.3. Diğer hormonlar.
- A12. Kan ve kan yapımını artıranlar.
- A13. Kalp kasının kasılma gücünü artıranlar.
- A14. Kalbi uyarıcılar.
- A15. Solunum yollarını genişletenler.
- A16. Sindirim sistemi ilaçları.

B. Yarış gücünü azaltanlar

- B1. Genel anestezikler
- B2. Yatıştırıcı ve uyku ilaçları
- B3. Çırpınma önleyici maddeler.
- B4. Psikotrop ilaçlar (nöroleptik ve trankilizanlar).
- B5. Kas gevşeticiler
- B6. Sempatolitik ilaçlar.
- B7. Parasempatometik ilaçlar.
- B8. Otonomik gangliyonları etkileyen maddeler .
- B9. A12 ve A13'de sayılanlar dışındaki kalp-damar ilaçları.
- B10. Geleneksel antihistaminikler.

C. Diğer maddelerin kinetiğini etkileyen maddeler

C1. İdrar söktürücüler.

C2. Sistemik alkalileştirici ve asitleştiriciler.

D. Azalmış gücü normale getirenler

D1. Ağrı kesici ve yangı önleyici ilaçlar: Bu grupta narkotik olmayan ağrı kesiciler, yerel anestezipler ve glikokortikoidler bulunur; A3, A4, A11.2'de belirtilen sınırlamalarla bu maddeler kullanılabilirler.

E. Vücutun tamponlama yeteneğini artıranlar

- Sodyum bikarbonat gibi.

F. Kan dopingi

- İnsanlar arasında özellikle uzun mesafe koşucuları, kayak, yüzme ve bisiklet yarışçıları arasında kan dopingine başvurulur. Kan dopingi sporcunun dayanma gücünü artırmak için yapılır; etkisi yaklaşık 2 hafta sürer. Sporcu kendisinin veya kan bankalarından sağladığı kanı bu amaçla kullanır.

DOPİNG

- Dopingin bir hile olduđu;
- Sporun dayandığı hakça oyun, eşit şans, kurallara uygun yarışma ve sağlıklı etkinlik gibi ilke ve değerlere aykırı olduğu;
- Dopingin toplumsal değerlere aykırı ve itibar zedeleyici olduğu hiç unutulmamalıdır.